

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.н. Явор Светозаров Конов
(Департамент Музика, Нов български университет),
доктор на изкуствознанието
(по научното направление 8.3. „Музикология и музикално изкуство“)
и професор по полифония (в същото научно направление),
на дисертацията на магистър Десислава Костадинова Бакалова
на тема
„Методически модел за развиване на клавирни умения в обучението
по задължително пиано на незрящи студенти“ (2021)

разработена под научното ръководство на
доц. д-р Веселин Караатанасов
в катедрата „Музика“
към Факултета по науки за образованието и изкуствата
на Софийския университет „Св. Климент Охридски“

за придобиване на образователната и научна степен Доктор
в научното направление 1.3 „Педагогика на обучението по...“
(„Методика на обучението по музика“)

Биографични данни за докторанта:

Според предоставената ми автобиография, докторантката Магистър Десислава Костадинова Бакалова е родена през 1971 в София. Завършила е със специалност пиано НМУ „Любомир Пипков“ в София и след това с магистратура и НМА „Проф. Панчо Владигеров“ в същия град. Посочва, че

е лауреат на национални и международни конкурси (без да конкретизира на кои, с какви награди и кога); обобщава, че в практиката си на пианист е осъществила самостоятелни рецитали и участия в камерни концерти и камерни формации, че има записи в БНТ и в БНР, включително и в „Златния фонд“.

Посочва, че ползва френски език.

Посочва отлични възможности за работа с ученици от всяка възраст и със студенти, както и за работа в екип.

Работила е като учител по музика и пиано в ЧОУ „Д-р Мария Монтесори“ (1998-2003), успоредно с това и като учител по пиано в детската градина към едноименната фондация (2000-2001), а от 2006 и понастоящем е асистент (преподавател) по пиано в СУ „Св. Климент Охридски“ ФНОИ, към катедрата („Музика“), в която прави и своята дисертация, по която е това становище.

Предоставената ми за становище дисертация е разположена на **164 страници**, в обем близък до този по БДС. Структурирана е във **Въведение** (представящо актуалността и значимостта на проблема за обучението по музика и пиано за частично или напълно незрящи), **3 глави**, **Заклучение**, **Изводи и Препоръки**, **Библиография**, **Приложения**, опис на трите публикации във връзка с дисертацията.

В **Библиографията** са посочени **72 източника на информация**, печатни и от интернет, от които (ако не греша) **37 на български** (сред които и преводни) и **20 на руски език** (сред които и преводни), **10 на английски**, **4 на испански** и **1 на френски**. (Не съм проверявал кои от тях са цитирани в текста на дисертацията.) Пиша „ако не греша“, защото объркването в редица от тези библиографски описания е това, че някои са непълни и/или са дадени заглавия на български език, а е посочен град на издаване Москва и авторът е руснак, което предполага, че заглавието е преведено от докторантката. Аналогично и за англоезични източници на

информация. Накратко, описанията на източниците на информация по дисертацията би трябвало да се преработи.

Авторефератът (29 страници с обем може би 1.5x този на БДС) **отразява в достатъчна** степен дисертацията.

Първата глава на дисертацията представя (цитирам) „Кратък исторически преглед на обучението на зрително затруднените“: основният акцент пада върху писмото на Луи Брайл, в това число и като нотация на музика, респ. и приносът на акад. Петко Стайнов за разпространението му в България.

Глава втора е „Теоретичен анализ на методи и значими аспекти в обучението по задължително пиано на незрящи студенти“: принципи, методи (компенсаторен, на ансамбловото музициране), аспекти на обучението по пиано на незрящи, особености на началното обучение, диагностика на зрителното увреждане и на физическите дадености на студента, респ. индивидуалният подход на преподавателя към отделния студент с неговите особености).

Глава трета е **най-значимата** за дисертацията, **същинският авторски принос на докторантката**: „Разработване и апробиране на методически модел за развиване на клавирни“. В нея Десислава Бакалова представя университетската програма (на проф. д-р Ганка Неделчева) на катедра „Музика“ в СУ за обучението по задължително пиано, и вече собствените си разработки (теоретични осмисляния, практически подходи, апробации, резултати и техните анализи и произтичащите от това изводи, заключения и перспективи): разработване на методически модел за развиване на клавирни умения (същност, цел и задачи на модела за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти; описание на модела; постановъчни препоръки за стойката пред пианото и правилното адаптиране на ръцете към клавиатурата; избор на нов подходящ репертоар с цел повишаване

ефективността на прилагане на модела; аудио-записът като основно средство за адаптиране на съществуващата учебна програма по задължително пиано към специфичните особености на незрящите), резултати от прилагането на методическия модел в конкретната работа над музикални произведения; оценени в есеистични разработки от обучаваните студенти).

Прочетох дисертацията изцяло и внимателно, както и автореферата към нея – бе ми много интересно, защото навлязох в подробности в трудния свят на незрящите – и в частност на незрящите, учещи музика и пиано. Проблем, на който докторантката се е отдала в огромна степен и многоаспектно, създавайки и свой начин на работа с тях – основна цел и принос на разработката ѝ.

Ще обобщя впечатленията си от дисертацията, отговаряйки на следните въпроси:

1. **Значимост** на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение: безспорна. При това, у нас няма разработена програма за обучение на незрящи студенти – в нито едно от висшите училища с преподаване на музика и пиано.
2. **Актуалността** на изследването: безспорно, ползвам горната аргументация.
3. **Обоснованост** на целите и задачите в дисертационния труд. Достатъчно добри. **Основната ЦЕЛ на дисертацията** е постигане на клавирни умения у незрящи студенти, чрез разработване на авторски на докторантката метод на преподаване и прилагането му. И чрез него – възможност за изпълнение и от незрящи на програмата по задължително пиано към катедра „Музика“ на СУ. Съответно, **за постигане на целта на изследването си**, докторантката е **планирала и изпълнила следните задачи:** издирване, подбор и компаративно проучване на литературни и

дигитални източници на информация за подобни преподавания, осъществени досега; обмисляне на собствени теоретични виждания и практически подходи за обучение по пиано на частично или напълно незрящи; систематизиране на практико-приложни подходи за създаване на авторски модел на такова преподаване; апробиране на авторския на докторантката модел и анализ на постигнатото. При това, провеждането на изследването съвпада с Ковид19-пандемията и въведеното поради нея онлайн обучение, което разширява и допълва дисертационното проучване и увеличава приносите на докторантката.

4. **Съответствие** между избраната **методология** и **методика** на изследване и поставената **цел** и **задачи** на дисертационния труд – налице. Докторантката е ползвала следните методи: теоретичен анализ и синтез; проучване на литературни източници и на нормативни документи, свързани с обучението по задължително пиано; моделиране; съдържателен анализ; качествен анализ при обработване на данни от емпирично изследване.
5. **Научни** и научно-приложни **приноси** на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката. Изследователската хипотеза дисертационния труд е, че ако се осъществи обучение, базирано на авторския методически модел за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти, то ще съдейства за ефективно развиване на клавирните умения по задължително пиано у незрящите студенти. Постигнатите резултати я потвърждават.
6. **Приемам** като цяло **приносите** на дисертацията (т.е. на докторантката), изложени на стр. 28 от Автореферата (наличен в интернет).

7. **Преценка на публикациите по дисертационния труд.**

Във връзка с дисертацията си докторантката заявява **следните 3 публикации** (заглавията на изданията сами ги характеризират):

1. Бакалова, Д. „Брайловият нотопис – основа за обучението по пиано на незрящите студенти“, www.musicology-bg.com (Независим музикален портал, Музикална интерпретация, педагогика),

2. Бакалова, Д. „Образованието на зрително затруднените в България“, Сборник научни трудове от годишната университетска научна конференция с ISSN 1314-1937, НВУ „Васил Левски“ (под печат) и

3. Бакалова, Д. „Значими аспекти на обучението по задължително пиано на незрящи студенти“, сп. Музикални хоризонти (под печат)– за публикуване.

Приемам, че тези публикации са оповестили в достатъчна степен дисертацията в съответната научна общност.

8. **Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.:**

нямам предоставени данни за такива.

9. **Мнения, препоръки и бележки.** Не изказвам.

Поздравления за научния ръководител доц. д-р Веселин Караатанасов.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ: въз основа на гореизложеното, гласувам „ЗА“ това докторантката магистър Десислава Костадинова Бакалова, въз основа на дисертацията си „Методически модел за развиване на клавирни умения в обучението по задължително пиано на незрящи студенти“ да получи образователната и научна степен Доктор в научното направление 1.3 „Педагогика на обучението по...“ („Методика на обучението по музика“).

София, 23 юли 2021

Подпис:

